

עין משפט
גזר מצוה

ש א **ב** מיי' פט' מהל' שנת הלכה ח ויני:
י ג **ד** מיי' פייג' שנת הלכה ח:
ה א **ו** מיי' שס' הל' טו:

מוסף רש"י

השובט. משה השמי כנכרם שקורין ריו"ל (דעיל עה). והמדקדק. כשמונת פוט הערב מכה כנכרם עליו במקומות לייטבו שלא יאל מתות וימר מדי, שהממסה מעכבתו מתחתני יפה עס הארץ (שם).

מוסף תוספות

א. [דמייירן] בנודע וחזר ונודע. מוס' הלא"ש.
ב. מביחתיירו דרב ושמאל ידעינן לה כיון דאיתנו אמרי דביתא כמאן דמלי דמו, מה לי לענין הגהה של הכנסה מה לי לענין עקירה של הוצאה, ופשיטא דאי נודע וחזר ונודע חייב שתיים. מוס' הלא"ש.
ויעי' מהרי"ם.
ג. לדידן לא מחייב אשום תולדה במקום אב ולדידן נמי דמחייבת בשבט ומיסק לית לך לחיובי דמיסק היינו מיסק לגמרי וכן מדקדק בכלל אורג. מוס' הלא"ש.
נעי' מהרש"א ומהר"ם.
ד. תרתי. מוס' הלא"ש.
ה. כלומר אפילו כי האי גוונא תוכל להעמיד פליגותא דר' יהודה ורבנן ולא בשוגג אלא. מוס' הלא"ש.
ו. דצריך להתרות על המלאכה בשביל האב. מוס' הלא"ש.
ז. הני נמי אבות. מוס' הלא"ש.
ח. הם עצמם. מוס' הלא"ש.
ט. אבות. מוס' הלא"ש.

רבינו חננאל

ודחי' לה לזה הכי, והא הכנסה תולדה דהוצאה היא דרבתן בחשבון אבות מלאכות המוציא מרשות לרשות. ואע"ג דאוקימנא בתחילת מסכתא זו תנא כל עקירת חפץ מקומו הוצאה קרי לה, היותא דהא אב (מחרא) [וחרא] תולדה. ואית' מחייב ר' שתיים ונמצא מחייב אתולדה במקום אב ידידה, והנניא ר' אומר דברים חלודים אלה הדברים ל"ט למכות שגמארו לו למשה מסיני, וכל מאן דאית ליה חילוק מלאכות (ו)הללו הן אבות והשאר תולדות, ואוקימנא דאינו מחייב אתולדה במקום אב ידידה אלא על האב, ועל אתולדה ידידה לא מחייב אלא חרא. וא"ל רב יוסף לרב חסדא מר הא שמתא דרב יהודה אמר שמואל אדר' (מתן לה וקשיא ליה), דא רב יהודה אמר שמואל לא תניי לה אדר' כלל אלא אדר' יהודה מתני לה, דהניא הורק מרה"ר לרה"ר ועובר ד' אמות ברה"ר ר' יהודה מחייב וחכמים פוטרין. אמר רב יהודה אמר שמואל מחייב היה ר' יהודה שתיים אחת משום הוצאה מרשות לרשות ואחת משום מעביר ד' אמות ברה"ר. ודיחקן ממאי דלמא ר' יהודה חרא הוא מחייב כגון דאמי' עס דנפקא לרה"ר תינוח, ובהא פליגי ר' יהודה סבר כיון

צו:

לְמִימְרָא דמחייב רבי אתולדה במקום אב והתניא ב'ו'. הקשה ה"ר פור"ת מנח' ליה דמחייב אתולדה במקום אב דינמח' הא דמחייב שמים היינו כשנודע לו וחזר ונודע לו ובפלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש ו דמחייב אפילו כהוליא והוליא כהעלם אחת ואור"י דאס' כן^א לא היה רצ יהודה משמיענו שום חידוש שחייב שמים^ב ועל כרחיך אחא' לאשמעינן דרבי מחייב אתולדה במקום אב: **לָא** ס"ד דתניא ר' יהודה מוסיף ב'ו'. לפי מאי דקס"ד דטעמא דרבי יהודה משום דמחייב אתולדה במקום אב אחאי נקט טפי שזנב ומדקדק איכא למימר דס"ד דרבנן נמי מחייב אתולדה במקום אב ולא פליגי אלא כשזנב ומדקדק ואמרי דלאו היינו מולדה אלא היינו ממס' מיסק ואורג אי נמי לא מחייבי רבנן אתולדה במקום אב ולדבריו דרבי יהודה קאמרי^ג:

מאי לאו דעבדינהו לתרווייהו בהדי הדדי. אין הלשון מיושב דמשמע דלמסקנא לא קאי הכי והו' אינו דלמסקנא נמי דמפ' דר' יהודה חשיב להן אבות מיירי נמי דעבדינהו לתרווייהו כהדי דלאי כדעבד האלי לחודיה והאלי לחודיה כדגרסינן כגמא ספריים כהא' לא הוה פליגי רבנן עליה דמיפוק ליה דמשום מולדה הוו מחייבי^ד ואומר ר"י דאין למחוק ופשיט גרסינן ליה וה"פ לעולם דעבדה האלי לחודיה והאלי לחודיה^ה ופליגי כמזיד ולענין התראה^ו דלרבי יהודה ל'כין להתרות משום^ז שזנב ומדקדק ולרבנן משום^ח מיסק ואורג וה"ה דהוה מזני למיחדי דעבדינהו לתרווייהו כהדי הדדי ורבי יהודה סבר הני אבות ניניהו אלא דינחא ליה לחיובי דעביד האלי לחודיה והאלי לחודיה דהשמת ע"כ טעמא דר"י לאו משום דמחייב אתולדה במקום אב אלא משום דאבות ניניהו:

הרי כתב שם משמעון. הן פשיטותא לא קיימא' כדמסיק ורבינא נמי דפריך לרב אשי אמילמח' דר"י אי להכא קצעי לה להכא לא קצעי לה סבר דלא דמי לכתב שם משמעון דאי דמי לא הו' פריך מידי דהא כי קא צעי דתנוח כסוף ד' כשגחה בתחלת רה"ר ע"י קליטה הרי כתב שם משמעון וכי אזלה מו ד"א ליחייב עליהו דנעשית מחשבתו ראשונה ולהכי קאמר הש"ס לאו היינו דאמר ליה רבינא לרב אשי דלא הוה ליה לאיתויי מילתיה דרבינא אלא שרואה לקסור לו אף מה שהיה פשוט לו הרי כתב שם משמעון:

הבי גרסינן ודקאמרת הרי כתב שם משמעון מי דמי התם ב'ו'. ואי גרסי' ואמאי והרי כתב שם משמעון אחי נמי שפיר אלא שהוא קושיא ולספריים דגרסינן אמר מר פריך לפי מאי דס"ד מעיקרא: הניחא

גדולה: ולאו היינו דעבי מיניה כ'ו' ואמר ליה **כאומר כ'ו'**. הא לא אמר הכי לא מיחייב אלא חס' כן נחה במקום מחשבתו הכי נמי בתרווייהו מיפטר לא שגא נתכוון לזרוק שמונה חזק ארבע לא שגא לזרוק ארבע חזק שמונה פטור: ה"ג **ודקאמרם הרי כתב שם משמעון**. ואנתכוין לזרוק שמונה חזק ד' דפשיטא ליה לחיובא קא מוסיב מי דמי התם כל כמה דלא כתב שם לא מכתב שמונה הלכך כי כתב שם כזוונה כהציה והא עבד ליה מלאכה דיש שם אדס' צב' אומיות הללו: **הכא כל כמה דלא וזיק ד'**. שמונה לסוף ד' לא מוזרק ליה תמנא צממיה הלכך כי נח לסוף ד' לא נתקיימה מחשבתו ולא דמי לשם משמעון. לשון אמר ה"ג אמר מר הרי כתב שם משמעון מי דמי כ'ו' והיא' היא: מרה"ר לרה"ר ורה"י כאמלע ד"א חייב. אס' עבר כרה"ר ד"א ואפי' ע"י צירוף חייב:

הזורק פרק אחד עשר שבת

דברים הדברים אלה הדברים. גבי שבת דכתיב צויהל אלה הדברים אשר לזה וגו'^א דברים משמע מרין ה"א מרבי חד הא תלת אלה כגימטריא תלתין ושש אלו ל"ט כ'ו' ומניינא למה לי על כרחיך לדעת כמה חטאות אדס' מתחייב כהעלם אחד על השבת ואי מחייב אתולדה

במקום אב כהעלם אחד הוו להו טובא: **אמר ליה רב יוסף**. לרב חנא: **מר מסני לה**. להא דרב יהודה אמר שמואל מחייב היה רבי שמים אהא דרבי: **וקשיא ליה דרבי אדרי**. רב יהודה לאו אהא אמרה אלא אדר' יהודה ממני לה ולא קשיא ליה דלא אשכחן בעלמא דפטור ר"י אתולדה במקום אב: **מרה"י לרה"ר ועבר ד' אמוס כרה"ר**. קודם שתנוח דאיכא תרמי הולאה חריקה ארבע אמות: ה"ג **ואחת משום העברה**. ורבנן פטרי להעברה משום דלא סגיכל להו קלוטה כמה שהונחה ומתיו כמי שהונחה משגיחה כפתח וחזרה ונעקרה ונחה לסוף ד' כלל חייב הוה משום הולאה: **ואיפסעזיז ליה מחשבתו**. שגחה ציגילתה מיד הלכך חייב משום הולאה אצל משום העברה לא מחייב ואע"ג דחשיב ליה כמה שהונחה ונעקרה והונחה משום דהיא תולדה במקום אב: **אף השזנב**. עס שאר אבות מלאכות האא דאמרן דלכך נמנו שאס' עשאן כהעלם א' חייב על כל א' וא': **שזנב**. מכרכר כרכר: **ומדקדק**. לאחר שמתח' החוט של ערב מכה כרכר צב' וג' מקומות. וי"מ מדקדק משום האריגה כשיש צ' חוטין כרוכין זה עס זה ומזדלסים מן השאר משום און: כרכר או כממט: **מאי לאו דעבדינהו לנולהו**. שזנב ומדקדק כהדי שאר מלאכות דהא מוסיף קמני ומיסק ואורג נמנו עס אבות מלאכות ואלה מולדותיהם כדקמני שזנב ככלל מיסק: **מאי מוסיף**. הרי לא נמנו אלא אבות: **ונמאי דסלק אדעסא כ'ו'**. נהי נמי דמיחייב אתולדה במקום אב הכא לאו דמני איכא דאי להכא לסוף ד' צעי לה דתנוח הכא לא מיחייב אהעברת ד' דלא עבר מתחלת ד' (מרה"ס והעביר) לסוף ד' כרה"ר אלא אהולאה לחודיה הוה דמיחייב והולאה אריכא הוה דעבד: **ואי לפסא**. אצל היגילא קצעי לה דתנוח הכא לסוף ד' לא צעי לה דתנוח ולימח' לזריקה ד' ולא מיחייב לה דצענין עקירה מתחילת ד' כרה"ר והנחה לסוף ד' כרה"ר והכא עס יגילא הפתח הא לא נח והעביר לסוף ד' דינחייב אמרווייהו ומינה אהולאה הוה דמתחייב דנתקיימה מחשבתו דהא נח כרה"ר:

כאומר כל מקום שסרסא סנוח. וכיון דלא איכפת ליה הוה ליה קיום מחשבה בתרווייהו: **הרי כתב שם משמעון**. דתנן לקמן כפ' הצונה (לקמן דף קג.) דחייב צב' אומיות ואף על פי שנתכוין למלאכה חס' כן נחה במקום מחשבתו הכי נמי בתרווייהו מיפטר לא שגא נתכוון לזרוק שמונה חזק ארבע לא שגא לזרוק ארבע חזק שמונה פטור: ה"ג **ודקאמרם הרי כתב שם משמעון**. דפשיטא ליה לחיובא קא מוסיב מי דמי התם כל כמה דלא כתב שם לא מכתב שמונה הלכך כי כתב שם כזוונה כהציה והא עבד ליה מלאכה דיש שם אדס' צב' אומיות הללו: **הכא כל כמה דלא וזיק ד'**. שמונה לסוף ד' לא מוזרק ליה תמנא צממיה הלכך כי נח לסוף ד' לא נתקיימה מחשבתו ולא דמי לשם משמעון. לשון אמר ה"ג אמר מר הרי כתב שם משמעון מי דמי כ'ו' והיא' היא: מרה"ר לרה"ר ורה"י כאמלע ד"א חייב. אס' עבר כרה"ר ד"א ואפי' ע"י צירוף חייב:

פחות

מסורת הש"ס

א) לעיל ע. עד. מילמח' פרי ויקהל צ לעיל עה:
א) צ"ק סו:
ד) [שס:]
ה) [שמות לה:]
ו) [לעיל עה:]

תורה אור השלם

1 ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה יי לעשות אתם: שמות לה א

הגהות הב"ה

א) גמרא אתולדה במקום אב (מתני' דילמא וכו' ובהא קא מפלגי) תלמי' וגי' קי'א לעולם אימא לך רבי יהודה אתולדה במקום אב לא מחייב ובהא קא מפלגי:

רבינו חננאל (המשך)

נדנפקא לרה"ר קלוטה רה"ר כאילו נחה שם ונעשה מחשבתו ולפיכך חייב. ורבנן סברי לא והמריק קלוטה כמי שהונחה וכיון שלא נעשת מחשבתו פטור כלמרי, דקיי"ל לענין שבת מלאכת מחשבת אסרה תורה, אבל אתולדה במקום אב אפילו ר' יהודה לא מחייב, ובהכי סליק שפעתי. ואע"ג דאדר' למפשט מהא דתניא ר' יהודה מוסיף אף השובט והמריק מכלל דהני תולדות נינהו, וי' יהודה מחייב אתולדה במקום אב, דהויא היא. ואוקינא הני לר' יהודה אבות ניניהו ומיסק' להו בהדי אבות. ואוקימנא רבה ורב יוסף דלען הוה מחייב רבי יהודה אלא אחת. וא"ל רבינא לרבא למאי דסליק אדיעתי' מעיקרא דמחייב ר' יהודה שתיים, אי האי וזרק דעתו שתנוח עס יציאתה לרה"ר ואין דעתו להעבירה ד' אמות ברה"ר אע"ג דסבר קלוטה כמי שהונחה, בהעברה לא מחייב, דהא לא נכתבו להעביר ד' אמות ברה"ר, דהא לא מחייב אלא על מחשבתו, כה' יוחנן דאמר הספנה חפצים מותית לזוית ונמלך עליון והוציא לרה"ר פטור שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך. ושני ליה רבא לרבינא באומר הריני וזרק ונעשה כל מקום מחשבתו כה' יוחנן דהא נכתב שם משמעון וחיבי. ואקשינן מי דמי, התם כמה דלא כתב שם לא מיכתיב ליה שמעון וכאלו מתחלה כך היתה מחשבתו [לכתבו שמ ואחריני עון והנה נעשית מחשבתו ולפיכך חייב, אבל וזרק מי לא יכול לזרוק חיי"ת בבת אחת כי לא ניח ביעינהו כלל, ונחת. נתכוון לזרוק ד' אמות וזרק ח' חייב, אם אמר כל מקום שתרצה תנוח. וזכר פרשנוה בבבא קמא בפרק כיצד הרגל בסופו, דקתיי התם בפירושא אם אמר כל מקום שתרצה תנוח אין, ואי לא לא מחייב. תמ"ד [והוורק] מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע ד' אמות חייב,